

ЗАТВЕРДЖЕНО

КЗ «Кам'янська спеціальна
загальноосвітня школа-інтернат» ЗОР
наказ від 24.05.2024 № 28

ІНСТРУКЦІЯ

З БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ № 9-БЖ

для учнів (вихованців) під час перебування на літніх канікулах

РОЗДІЛ І

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Ця інструкція діє на час перебування учнів (вихованців) на літніх канікулах.

2. Під час літніх канікул можливі різні види травмування, які виникають у результаті невиконання:

- правил поведінки під час військових дій;
- правил поведінки під час сигналу «Повітряна тривога»;
- правил дорожнього руху;
- правил електробезпеки;
- правил протипожежної безпеки;
- правил мінної безпеки;
- правил особистої гігієни;
- правил безпечної поведінки вдома, на вулиці, масових заходах;
- правил поведінки на воді;

від впливу зовнішніх та внутрішніх чинників:

- сонячних опіків, теплових ударів, потрапляння в грозу;
- походів в ліс, укусів ос, бджіл, змій;
- тривалого перебування біля комп'ютера, комп'ютерної ігрової залежності;
- паління, вживання алкогольних напоїв;
- нервово-емоційного напруження, головного болю.

3. Учень (вихованець) повинен вивчати (лексику), яка використовується в його сім'ї, серед друзів, в різних місцях перебування протягом літніх канікул.

РОЗДІЛ ІІ

ВИМОГИ З БЕЗПЕКИ ПЕРЕД ПОЧАТКОМ ЛІТНІХ КАНІКУЛ

1. Перед початком літніх канікул чітко запам'ятай терміни початку та закінчення канікул.

2. У разі зміни термінів канікул, зателефонуй класному керівнику або вихователю для визначення нового терміну канікул.

РОЗДІЛ ІІІ

ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ЛІТНІХ КАНІКУЛ

3.1. ДІЇ В УМОВАХ ВІЙНИ

1. Не наражай себе на небезпеку свідомо.

Не виходь на вулицю під час комендантської години під час повітряної тривоги. У разі оголошення тривоги або початку бойових дій, швидко реагуй на вказівки дорослих та прямуй до визначеного місця укриття.

2. Довіряй тільки близьким, знайомим (батьки, родичі, друзі, сусіди, вчителі).

3. Завжди шукай компанію, не переміщуйся наодинці, а краще - завжди знаходься у супроводі знайомих дорослих.

4. Не погоджуйся на пропозиції незнайомих людей.

5. Не ігноруй звуки сирен, сигналів про повітряну тривогу та іншу тривогу.

6. Не погоджуйся на розлучення з близькими, не довіряй тим, хто говорить, що є безпечне місце для дитини, але дорослим там знаходитись не можна.

7. Не ходи без документів. Напиши або вклади в свій документ групу своєї крові - це допоможе лікарям врятувати тебе у випадку травмування. Дітям-дошкільникам, молодшого шкільного віку батьки повинні повісити «амулет» на зап'ясток або на шию з позначенням групи крові, інших даних.

8. Не віддавай свої документи незнайомим людям за жодних обставин.

9. Не одягай військовий або камуфляжний одяг. Бо військовий - це головна мішень на війні.

10. Якщо ти бачиш озброєних людей, військову техніку, масові заворушення, покинь це місце та негайно повідом дорослих.

11. Опинившись біля військових, не біжи від них, беззаперечно виконуй накази будь-яких озброєних людей у камуфляжній формі, дай зрозуміти, що ти не учасник бойових дій, а мирний житель. Руки повинні бути завжди видно, тому не тримай їх у кишені, щоб зайвий раз ніхто не подумав, що ти ховаєш зброю.

12. Постійно стеж за рівнем заряду мобільного телефону та інших гаджетів.

13. Якщо ти, перебуваючи на вулиці, побачив іграшки, мобільний телефон та інші предмети, які тобі не належать, не піднімай і не перенось їх, тому що це можуть бути замасковані вибухонебезпечні пристрої. Повідом дорослих про свою знахідку.

14. Не знімай розміщення та пересування військової техніки та військових; не знімай місце вибухів та потрапляння снарядів.

15. Не показуй предмети, які можуть бути схожі на зброю, адже це може визвати захисну реакцію військових у виді пострілів або захвату у полон.

16. Обговорюй те, що відбувається, з батьками, іншими важливими для тебе людьми.

17. Підтримуй спілкування з друзями. Спілкування необхідне кожній людині. Обговорюй різні епізоди, а не лише тривожні події.

18. Долучайся до допомоги іншим, але переконайся, що це безпечно. Краще волонтерити (допомагати) разом з батьками або друзями. Волонтерство надає наснагу та внутрішні сили.

19. Не забувай про почуття гумору. Намагайся посміхатися та жартувати - це дасть змогу не думати про погані новини.

3.2. ПРО ПОВІТРЯНУ ТРИВОГУ, ОБСТРІЛИ, УКРИТТЯ

1. Якщо почув сигнал «Повітряна тривога»:

- за можливості, вимкни електроприлади, закрій вікна;
- швидко вдягнись;
- візьми «Тривожний рюкзачок» (ліхтарик, комплект білизни та одяг, воду, печиво, хлібці, засоби гігієни, ліки, які ти приймаєш, вологі і сухі серветки, телефон і зарядний пристрій);
- прямуй до найближчого укриття чи бомбосховища;
- не користуйся ліфтом, бо можливе відключення світла.

2. Якщо залишився вдома:

- сховайся у приміщенні за «правилом 2-х стін» (між тобою і зовнішнім світом повинно бути 2 стіни);
- не підходь до вікон;
- сядь на підлогу.

3. Якщо почув сигнал «Повітряна тривога» на вулиці:

- знайди найближче укриття (є позначка «укриття», «бомбосховище»);
- якщо нема укриття, йди до підвалу будинку, підземного переходу, підземного паркінгу;
- якщо нема і таких видів укриття, але ти вже чуєш звуки вибухів, то падай на землю (краще заглиблена яма, високий бордюр) та закрій голову руками, а рот відкрий – це збереже тебе від контузії при близькому розриві снаряда чи бомби.

4. Правила поведінки в укритті:

- при підйомі та спуску в укриття дотримуйся правила правої руки (як при русі автомобіля);
- заходь організовано, без паніки;
- не шуми, не виходь назовні без дозволу старших;
- слухай та виконуй команди старшого в укритті;
- залишайся в укритті не менше 10 хвилин після завершення обстрілу, тому що можливий повторний обстріл;
- не принось в укриття великі речі, з сильним запахом, легкозаймисті, вибухонебезпечні.

5. Якщо потрапив в зону обстрілу:

Вдома:

- перейди в приміщення без вікон, користуйся «правилом 2-х стін» (між тобою і зовнішнім світом повинно бути 2 стіни); в ванну кімнату, але в ній не повинно бути бойлера для води, щоб не обпектись гарячою водою, а дзеркало треба завісити рушником;
- якщо це неможливо, ляж на підлогу і вкрийся предметами, що можуть захистити від куль і уламків.

На вулиці:

- відразу падай на землю, якщо почув свист снаряду, а через 2-3 секунди-вибух;
- не панікуй: вже те, що ти чуєш звук прильоту, означає, що снаряд пролетів досить далеко від тебе, а ті секунди перед вибухом лише підтвердили достатньо безпечну відстань;
- перечекай перший обстріл лежачи, а далі уважно озирнись навколо і спробуй знайти місце, де можна сховатися надійніше, адже наступний снаряд може впасти ближче до тебе.

У маршрутці, тролейбусі або трамваї:

- негайно зупиняй транспорт;
- біжи від дороги в напрямку «від будівель і споруд» і лягай на землю;
- уважно озирнись навколо і спробуй знайти місце, де можна сховатися надійніше;
- перебігай короткими швидкими перебіжками відразу після наступного вибуху.

У дорозі на власному автомобілі:

- не розраховуй, що авто зможе швидко виїхати із зони артобстрілу, ніколи невідомо, в який бік перенесеться вогонь і як швидко вибухне бензобак автомобіля;
- негайно зупиняй машину і швидше шукай надійне укриття.

6. Де можна сховатися:

- у спеціально обладнаному укритті (бомбосховищі);
- у підземному переході;
- в метро (підходить ідеально);
- у будь-якій канаві, траншеї або ямі;
- у широкій трубі водостоку під дорогою;
- уздовж високого бордюру;
- у природних укриттях:
- у глибокому підвалі під капітальними будинками старої забудови (бажано, щоб він мав два виходи);
- у каналізаційних люках поряд з твоїм будинком;

- у воронках, що залишилися від попередніх обстрілів.
 - не ховайся від куль під найвищою будівлею, бо такі будівлі помітні і можуть бути орієнтиром для стрільби;
 - не ховайся на бензоаправках, в торгових центрах.
- Сховавшись у природному укритті, ляж та охопи голову руками, відкрий рот - це збереже тебе від контузії при близькому розриві снаряда чи бомби.

7. Не панікуй!

8. Після закінчення обстрілу:

- не поспішай покидати укриття, бо можливі поодинокі постріли;
- не розслабляйся, виходячи із укриття;
- рухаючись по дорозі, дивись уважно собі під ноги, щоб не наступити на небезпечні предмети;
- не піднімай з землі ніяких незнайомих предметів: боєприпаси можуть бути касетними і вибухнути пізніше чи в руках від найменшого руху або дотику.

9. Фосфорні бомби.

- 1) не торкайся руками частинок фосфору на шкірі або на одязі;
- 2) якщо є змога, занурь пошкоджену частину тіла у воду. Рясно поливай або змочуй водою шкіру та одяг там, де є краплі фосфору;
- 3) обережно зніми одяг, краще прямо у воді або продовжуючи поливати водою. Використовуй пінцет або щось, чим можна зняти фосфор і обпалені частини одягу;
- 4) рану оброби содовим розчином: 1 чайна ложка на 1 склянку води;
- 5) наклади вологу пов'язку на рану, бажано змочену содовим розчином;
- 6) у жодному разі не використовуй вату;
- 7) не використовуй перекис водню. Коли перекис водню розпадається, утворюється вода та кисень. Кисень викликає загоряння фосфору;
- 8) якщо потерпілий у свідомості, дай йому будь-яке знеболювальне, корвалол. Рахувати краплі часу нема-половину чайної ложки;
- 9) дай потерпілому будь-який сорбент: активоване вугілля, ентеросорбент, атоксил;
- 10) потерпілий має пити багато води, можна молоко, воду без газу.

10. Правила поведінки під час комендантської години.

- 1) знай чітко період комендантської години в твоєму населеному пункті;
- 2) не можна їздити на авто по дорогах;
- 3) не можна перебувати на вулицях та в інших громадських містах;
- 4) дозволяється переміщатися до укриття під час сигналу тривоги;
- 5) дотримуйся правил світломаскування;
- 6) вимикай світло в квартирі (будинку) та біля них;
- 7) прибери з підвіконь усі освітлювальні лампи.

3.3. ПРАВИЛА МІННОЇ БЕЗПЕКИ

Якщо ти знайшов вибухонебезпечний або просто підозрілий предмет, навіть, якщо ти не зовсім впевнений, що цей предмет небезпечний – краще перестрахайся і:

1. Зупинись і відійди якомога далі від знайденого предмета тією ж самою дорогою, якою прийшов. Якщо вас декілька чоловік, то відходьте колоною один за одним.
2. Відійшовши подалі від підозрілого предмету, терміново повідом дорослим, оточуючим та зателефонуй за номерами 101 (пожежним), 102 – службу порятунку та міліцію і розкажи про місце та як виглядає предмет.
3. Організуй, за можливістю, охорону небезпечного місця.
4. Не наближайся до підозрілого предмету.
5. Не панікуй.
6. Не торкайся, не розбирай, не пересувай незнайомий предмет.
7. Не ступай, не кидай, не тряси, не вдаряй по незнайомому предмету.
8. Не засипай його ґрунтом, не заливай рідинами, не намагайся чимось накрити.
9. Не бери в руки і не носи в приміщення.
10. Не розпалюй поряд багаття і не кидай в вогонь невідомий предмет.
11. Не підходь до знайденого багаття, що горить, бо в ньому може бути незнайомий предмет, що може вибухнути.
12. Не користуйся поряд з незнайомим предметом мобільним телефоном, бо він може спровокувати вибух.
13. Дочекайся прибуття спеціалістів.
14. Нікого не допускай до знайденого предмету – це збереже життя тобі і оточуючим.
15. Ніколи не заходь в райони, позначені знаком мінної безпеки «Небезпечно, міни».
16. Будь пильним навкруги і звертай увагу на підозрілі предмети, які можуть використовуватися як вибухові для проведення терактів

Підозрілими предметами можуть бути:

- 1) залишені у громадському транспорті без нагляду валізи, пакунки, коробки тощо;
- 2) залишені у громадських місцях, під'їздах, біля квартир, ігрових майданчиків предмети домашнього побуту, дитячі іграшки, пляшки з-під солодких напоїв, яскраві речі;
- 3) схожі предмети на боєприпаси, піротехнічні вироби;
- 4) предмети з радіоприймальними антенами;
- 5) предмети, у яких є годинниковий механізм або електронний таймер або характерний звук «пікання»;
- 6) предмети з запахом газу, бензину або інших хімічних запахів;
- 7) предмети, від яких тягнуться дроти, нитки, шнури тощо;
- 8) у під'їзді будинку звертай увагу на сторонніх людей і незнайомі предмети. Як правило, вибуховий пристрій у будівлі закладають у підвалах, на перших поверхах, біля сміттєпроводів, під сходами.

3.4. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ НА ВУЛИЦІ, НА ДОРОЗІ, У ТРАНСПОРТІ

1. На вулиці, під час переходу дороги:

- 1) рухайся по тротуарах і пішохідних доріжках, притримуючись правого боку;
- 2) за межами населених пунктів, рухаючись узбіччям чи краєм проїжджої частини, йди назустріч руху транспортних засобів;
- 3) у темну пору доби користуйся одягом з світловими елементами;
- 4) переходи проїжджу частину тільки по пішохідних переходах; підземних і наземних, а у разі їх відсутності – на перехрестях біля знаку «Пішохідний перехід» або по дорожній розмітці «Зебра»;
- 5) переходити дорогу в нерозміченому місці можна лише у крайньому випадку;
- 6) у місцях з регулюванням (світлофор, працівники автоінспекції) керуйся тільки сигналами світлофора або регулювальника;
- 7) переходи дорогу тільки на зелене світло світлофора;
- 8) не переходи дорогу на червоне світло, навіть якщо на ній нема автомобіля;
- 9) щоб перейти дорогу, на якій немає світлофора, подивись спочатку ліворуч і, при відсутності транспорту, йди до середини дороги, зупинись на основній лінії, потім подивись праворуч і, при відсутності транспорту або якщо він дуже далеко, закінчуй перехід;
- 10) переходи дорогу тільки під прямим кутом;
- 11) під час переходу дороги веді себе спокійно, не метушись, не біжи, не штовхай, рухайся в середньому темпі;
- 12) якщо наближається автотранспорт з увімкненим проблісковим маячком червоного або синього кольору, чи спеціальним звуковим сигналом, зупинись і не переходи проїжджу частину або зовсім її залиш;

2. Забороняється на проїжджій частині:

- 1) раптово виходити або вибігати на проїжджу частину;
- 2) влаштовувати на проїжджій частині або поблизу неї ігри;
- 3) перебігати дорогу перед транспортом, що рухається;
- 4) пересікати (перелазити) через огороження тротуарів, доріг;
- 5) на проїжджій частині затримуватися або зупинятися, розмовляти один з одним;
- 6) кататися на скейтбордах, самокатах, роликах;
Дозволяється кататися на скейтборді на дитячих майданчиках або спеціально-обладнаних місцях.

3. На зупинці громадського транспорту:

- 1) не обходи транспорт, який стоїть на зупинці ні ззаду, ні спереду, дочекайся, поки він поїде, але, якщо дуже необхідно обійти транспорт, то автобус, тролейбус обходи – позаду; трамвай обходи – попереду;
- 2) чекай на транспорт тільки на посадкових зупинках, тротуарах, узбіччях, не створюючи перешкод для дорожнього руху;

3) на зупинці не підходь близько до краю тротуару, особливо взимку та тоді, коли на зупинці багато людей;

4) на зупинках не повертайся спиною до транспорту, що рухається, а коли транспорт під'їжджає до зупинки, не намагайся стати в першому ряду нетерплячих пасажирів – тебе можуть штовхнути під колеса;

5) заходь та виходь з транспорту тільки після повної його зупинки; не поспішай, не штовхай, веді себе чемно;

6) на трамвайних зупинках, не обладнаних посадковими майданчиками, можна виходити на проїжджу частину лише з боку дверей і тільки після зупинки трамвая;

7) саме безпечне місце в громадському транспорті - це середня його частина.

4. В громадському транспорті:

1) сиди або стій тільки в призначених для цього місцях, тримаючись міцно за поручні або інші пристосування;

2) під час руху громадського транспорту, автомобіля:

- не відволікай водія;
- не притуляйся до дверей;
- не висовуй руки і голову у вікна;
- не штовхай, не бігай по проході;
- голосно не розмовляй, не кричи в салоні;
- не чіпай ручки дверей автомобіля;

3) у салоні не затримуйся біля дверей;

4) поступайся місце інвалідам, людям похилого віку, пасажирам з дітьми;

5) до виходу з громадського транспорту готуйся заздалегідь, ввічливо запитуй людей у проході, чи виходять вони на наступній зупинці;

6) в автомобілі користуйся обов'язково ременями безпеки;

7) сідай і виходь з автомобіля тільки після його повної зупинки в спеціальних місцях, але якщо їх нема, то головне - не зі сторони руху транспорту.

5. В громадському транспорті та автомобілі:

1) не можна:

- їсти (морозиво, пиріжки та інше);
- перевозити речі, які заважають вільному проході, або можуть травмувати пасажирів (великих розмірів, з гострими кутами, з неприємним запахом та інше);

8) якщо плануєш поїздку в громадському транспорті: не одягай дорогі прикраси, гаманці ховай подалі від чужих очей, а кошти для оплати приготуй заздалегідь;

9) не спи під час поїздки: можеш пропустити свою зупинку та отримати травму при різкому гальмуванні або маневруванні;

10) не відволікайся на стороннє, не задивляйся у вікно: особисті речі тримай при собі; притули речі до стіни; якщо стоїш; пам'ятай, в громадському транспорті часто діють кишенькові злодії;

11) не одягай взуття на високих підборах, верхній одяг з широкими та довгими краями, шляпи з широкими полями – можеш зачепитися, травмуватися;

12) у пізній час уникай малолюдних зупинок, стій на добре освітленому місці поряд з людьми;

13) намагайся не сідати в порожній громадський транспорт; якщо ти єдиний пасажир і їдеш пізно, то сідай ближче до водія і не біля вікна, а біля проходу, щоб до тебе не було зручно підсісти;

14) якщо в транспорті з'явився агресивний або розв'язний пасажир, відвернись від нього і не зустрічайся з ним поглядом.

6. Якщо ти став свідком або учасником дорожньо-транспортної пригоди (ДТП):

1) не залишай постраждалого без допомоги;

2) повідом про ДТП органи ДАІ, за необхідності, виклич «швидку допомогу»;

3) за необхідності, запам'ятай (запиши) номер, марку, колір машини, прикмети водія і розкажи про це працівникам ДАІ.

7. Правила для водіїв велосипедів, мотоциклів, мопедів (скутерів):

1) рухатися по дорозі на велосипеді дозволяється дітям з 14 років; на мотоциклах з 16 років і тим, хто мають посвідчення на право водіння мотоциклом;

2) виконуй всі правила дорожнього руху: сигнали світлофорів, вимоги дорожньої розмітки, дорожніх знаків і т.д;

3) велосипеди, мототранспорт повинен бути обладнаний звуковим сигналом і світловідбивачем: спереду – білого кольору, з боків – оранжевого, ззаду-червоним;

4) у водіїв велосипедів, мототранспорту повинні бути захисні шоломи;

5) під час їзди на велосипеді треба дивитися не на колесо, а уперед, метрів на 5-6;

6) велосипеди рухаються на автомобільних шляхах, якщо поряд нема велосипедної доріжки;

7) під час їзди на велосипеді ніколи не користуйся навушниками – це відволікає від ситуації на дорозі;

8) уважно стеж за дорогою, на ній можуть бути вибоїни, ями, мілкі та глибокі узбіччя;

9) контролюй швидкість руху залежно від стану дороги та свого досвіду.

8. Водіям велосипедів, мототранспорту забороняється:

1) виїжджати з несправними гальмами, рухатися вночі;

2) їхати шляхами для автомобілів, якщо поряд є велосипедна доріжка;

3) їхати тротуарами і пішохідними доріжками (крім дітей до семи років під наглядом дорослих);

4) їздити не тримаючись за кермо та знімати ноги з педалей;

5) під час руху триматися за інший транспорт;

6) буксирувати велосипеди;

7) перевозити пасажирів на велосипеді (крім дітей до семи років на додатковому сидінні);

8) перевозити пасажирів на мотоциклі можна тільки в колясці і на задньому сидінні (крім дітей до 12 років).

9. Правила безпечної поведінки на залізниці:

1) наближатися до залізничної колії та знаходитися на пероні діти повинні тільки з дорослими;

2) переходь залізничні колії тільки в установлених місцях (пішохідні мости, переходи, тунелі, переїзди тощо). На станціях, де немає мостів і тунелів, залізничні колії переходь по спеціальних настилах, біля яких встановлений знак «Перехід через колії»;

3) перед тим, як ступити на колію, уважно подивись, щоб не було поїзда (локомотива, вагона, дрезини тощо);

4) коли наближається поїзд до перону або платформи, уважно слухай звуковий сигнал, що подає локомотив, електропоїзд та об'яви, що передаються по гучномовному зв'язку;

5) коли наближається поїзд (локомотив, вагон, дрезина тощо) зупинись подалі від колій, перону, потім подивись, що на сусідніх коліях, теж не проходить поїзд і тільки тоді переходь колії;

6) наближаючись до залізничного переїзду уважно стеж за світловою і звуковою сигналізацією, а також положенням шлагбаумів. Переходь колії тільки при відкритому шлагбаумі. Якщо шлагбаума нема (коли переїзд не охороняється) перед переходом колії уважно подивись, щоб до переїзду не наближався поїзд (локомотив, вагон, дрезина тощо).

10. На залізниці пішоходам забороняється:

1) ходити по залізничних коліях та наближатися до них на відстань менше п'яти метрів;

2) переходити і перебігати через залізничні колії перед поїздом (локомотивом, вагоном, дрезиною тощо), що наближається, якщо до нього залишилося менше, ніж 400м;

3) переходити колію відразу після проходу поїзда (локомотива, вагона, дрезини тощо), не впевнившись, що по сусідніх коліях не пересувається рухомий склад;

4) переходити та переїжджати залізничні колії при закритому положенні шлагбаума або при червоному світлі світлофора та звуковому сигналі переїздної сигналізації;

5) на станціях і перегонах пролізати під вагонами і перелізати через автозчепи для переходу через колію;

6) проходити по залізничних мостах і тунелях, не обладнаних спеціальними настилами для проходу пішоходів;

7) пролізати під закритим шлагбаумом на залізничному переїзді, а також виходити на переїзд, коли шлагбаум починає закриватися;

8) на електрифікованих лініях підніматися на опори, а також торкатись до металевих проводів заземлення, які йдуть від опори до рейки;

9) наближатися до електропроводу, що лежить на землі, ближче, ніж на 10 метрів;

10) підніматися на дахи поїздів, локомотивів та вагонів, щоб на них покататися, зробити «селфі» - це дуже небезпечно для життя;

11) класти на залізничні колії будь-які предмети;

12) підходити ближче ніж на 0,5 метра до краю платформи після оголошення про подачу або прибуття поїзда до його повної зупинки;

13) обходити вагони, що стоять на колії, на відстані менше п'яти метрів від крайнього вагона;

14) проходити між розщепленими вагонами, що стоять на колії;

15) сидіти на краю посадкової платформи, перону;

16) знаходитись на об'єктах залізничного транспорту в стані алкогольного сп'яніння;

17) ставити особисті речі на краю платформи, перону.

11. Правила безпечної поведінки в метро:

1) входячи в вестибюль метро і виходячи з нього, притримуй двері;

2) малих дітей треба тримати за руку або переносити на руках;

3) у вестибюлі метро знаходяться каси, схеми метро, черговий; дивись уважно на вказівки або звертайся до чергового;

4) на платформі станції не заходь за обмежувальну лінію, не підходь близько до її краю, щоб не підсковзнутися та не впасти; чекай на час прибуття поїзда спокійно, не бешкетуй;

5) поки поїзд не зупинився, не підходь близько до вагонів;

6) зайшовши в вагон, зразу ж займи місце для сидіння або вибери місце для стояння, міцно взявшись за поручні – вагон розганяється дуже швидко і якщо не триматися – легко можна впасти;

7) якщо не встиг зайти в вагон, не хвилюйся, інший вагон прийде швидко;

8) в метро завжди багато людей, тому будь спокійним і чемним – це запорука безпеки твоєї і пасажирів;

9) якщо щось упало на колію, не намагайся самостійно дістати, звернись до чергового по станції; у нього є спеціальні пристосування для діставання предметів.

12. Правила безпеки на ескалаторів метро:

1) спокійно і обережно входь на ескалатор, не штовхайся;

2) ставай на ескалатор, одночасно беручись правою рукою за поручень;

3) на ескалаторі стій з правого боку;

4) не бігай по ескалатору, не сиди на його східцях;

5) не підсовуй руку під рухомий поручень;

6) не заходь за обмежувальну лінію на східцях ескалатора і не клади речі на поручні;

7) не притискайся до поручнів ескалатора;

8) не затримуйся на виході з ескалатора;

9) перед виходом з ескалатора стань лівіше, щоб пасажир спереду не заважав тобі на виході;

10) щоб зайти в вагон, спочатку спокійно дочекайся, щоб всі пасажери з нього вийшли;

11) у вагоні слухай уважно машиніста, дивись на табло моніторів, які підкажуть тобі назви зупинок;

12) не притуляйся до дверей вагону, не стій на проході салону.

12. В метро забороняється:

1) заходити з морозивом;

-2) перевозити речі великих розмірів;

-3) бігати по проході;

4) голосно розмовляти.

3.5. ПРАВИЛА ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ В ПОБУТІ

1. Правила користування електроприладами:

1) перед тим, як користуватися електроприладом, вивчи (прочитай) інструкцію до його користування, детально розпитай про це у дорослих;

2) не вмикай і не вимикай електроприлади мокрими руками;

3) щоб відключити електроприлад з розетки, берись за вилку, а не тягни за провід;

4) якщо побачив несправність розетки, вилки, пошкодження ізоляції електропроводу, не користуйся електроприладом та обов'язково скажи про це дорослим;

5) не можна наливати воду в електрочайник, каструлю, праску та інше, коли вони включені в мережу;

6) у кімнатах, де багато вологи (ванна, душова), підлога зволожена, а вентиляція повітря відсутня, не користуйся вимикачами та розетками (якщо вони навіть і встановлені в кімнаті) – краще висуши волосся феном в сусідній сухій кімнаті;

7) не винось із кімнат у двір включені в електромережу електроприлади, радіоприймачі, електролампи та інше;

8) не користуйся саморобними електронагрівальними приладами (плитками, обігрівачами, електро-подовжувачами);

9) не торкайся електроламп, світильників, телевізорів, комп'ютерів мокрими руками або вологою ганчіркою; якщо треба почистити лампи, вимити екран, відключи прилад із мережі;

10) не торкайся одночасно корпусів переносних електроприладів (настільних ламп, пилососів, прасок та іншого) і заземлених металевих предметів (батареї опалення, водопровідних і газових труб, ванн, раковин і газових плит);

11) не підвішуй будь-що на електричну проводку; не закладай проводи і шнури за газові і водопровідні труби, батареї опалення;

12) якщо треба помити, почистити електроприлад, відключи його з мережі;

13) якщо електроприлад іскрить або загорівся, терміново відключи його з розетки і загаси водою;

14) не можна гасити водою електроприлад під напругою, треба гасити піском, щільним покривалом, порошковим вогнегасником;

15) не користуйся електрообігрівачами з відкритими тенами (спіралями);

16) не залишай без нагляду ввімкнені праску, чайник, електрообігрівач;

17) не вмикайте одночасно в одну розетку велику кількість електроприладів - це може привести до перенавантаження і загоряння проводів;

18) не ремонтуй електроприлади сам – для цього у тебе досить мало знань і вмінь, а шкоди буде багато;

19) не вбивай довільно в стіни гвіздки: ти не знаєш, де розташований у стіні електропровід і тому можеш порушити його міцність та ізоляцію;

20) не накривай, не обгортай нагрівальні електроприлади, світильники папером та тканиною, прилад перегрівається і може спалахнути пожежа;

21) виходячи з дому, виключай електроприлади з розетки – це і економія електроенергії і захист від пожежі;

22) не став під розеткою нагрівальні електроприлади, бо контакти розетки можуть перегрітись;

23) якщо користуєшся старим телевізором (не плазмовий), не розташовуй його біля батарей опалення, не став його в середину меблів і не клади на нього ніякі речі, бо так телевізори інколи самозагораються;

24) не розташовуй нагрівальні електроприлади біля штор, накидок, розвішаного одягу, стін, обклеєних шпалерами;

25) не можна сушити білизну, розігрівати побутову хімію в квартирі чи приватному будинку за допомогою відкритого вогню;

26) не проводи хімічні досліди вдома, без нагляду дорослих, особливо з хімічними реактивами, що призводять до вибуху, самозаймання (наприклад з фосфором, калієм, натрієм, магнієм, бертолетовою сіллю та інші);

27) аерозолі в балончиках (спреї, дезодоранти, лаки та інше) перебувають під тиском, тому їх не можна розбивати та нагрівати;

28) не грайся з сірниками сам і не дозволяй гратися ними своїм молодшим братам та сестрам.

2. Якщо ти користуєшся ліфтом:

1) не підпалюй в ліфті сірники, бенгальські вогні;

2) не грайся в ліфті з петардами, хлопаками і т.д;

3) не кидай в шахту ліфта, смітєпроводу непогашені сірники, легкозаймисті матеріали.

3. Правил користування газовими приладами:

1) не залишай включену газову плиту без нагляду;

2) систематично провітрюй кімнату, де є газові прилади;

3) виходячи з дому, відключай газ;

4) не розміщуй поряд з газовою плитою предмети, які легко загоряються: папір, тканини тощо;

5) не користуйся газовими колонками при відсутності тяги;

6) не відкривай кран газопроводу, не перевірявши, чи закриті всі крани газової плити;

7) не стукай по крану, запальниках твердими предметами;

8) не суши одяг, волосся над включеною газовою плитою.

4. Якщо почув запах газу в приміщенні.

- 1) якщо хтось із дорослих удома, негайно скажи їм про це;
- 2) не вмикай електрику;
- 3) не запалюй сірники;
- 4) не пали;
- 5) відкрий всі вікна та квартирки, провітри приміщення;
- 6) перевір, чи перекриті на плиті конфорки горілок.

5. Ознаки отруєння чадним газом:

- 1) спочатку з'являється головний біль;
- 2) потім запаморочення, загальна слабкість;
- 3) сонливість;
- 4) нудота, починається блювота;
- 5) непритомність, можливі зупинка дихання і навіть – летальний кінець.

6. Що необхідно негайно зробити при ознаках отруєння газом:

- 1) сповістити дорослих про випадок, викликати медичну допомогу 103;
- 2) винести постраждалого на повітря;
- 3) прикласти до носа потерпілого ватку з нашатирним спиртом;
- 4) забороняється постраждалому давати пити (можна тільки змочити губи та обличчя), будь-які ліки.

3.6. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ПІД ЧАС ПОЖЕЖІ В БУДИНКУ, КВАРТИРІ

1. Що робити, якщо почалася пожежа:

1) телефонуй за номером 101 і повідом про подію. По можливості, повідом своїм рідним;

2) якщо вогонь невеликий, намагайся загасити його самотужки. Але, якщо вогонь не зміг загасити протягом декількох хвилин, то кидай все і рятуй найдорожче-себе, своїх сестер і братів, людей, які є в будинку:

- тверді предмети краще гасити водою, піском, землею, щільною тканиною або вогнегасником;

- горючі рідини можна засипати піском, землею, накрити щільною тканиною або використовувати вогнегасник;

- електричні прилади і дроти спочатку треба відключити, а потім гасити водою, щільною тканиною або вогнегасником;

- **ОБЕРЕЖНО!** Телевізор може вибухнути, тому знаходитися дуже близько від нього не треба.

3) якщо від плити на кухні загорілися кухонні предмети, штори або рушники, гаси вогонь ганчіркам, обернувши руки мокрим рушником;

4) невелике загоряння на кухні можна ліквідувати за допомогою крупи, солі або прального порошку.

Основне правило гасіння вогню-це накрити палаючий предмет щільною тканиною або ковдрою і негайно вийти з приміщення, щільно закривши за собою двері.

2. Як вибратися з будинку під час пожежі:

1) якщо ти прокинувся від запаху диму або шуму пожежі, не сідай в ліжку, так ти вдихнеш дим, а разом з ним і отруйні гази. Скачайся прямо на підлогу. Там менше отруйних речовин, більше чистого повітря;

2) не залишайся в палаючому приміщенні і не ховайся в шафи або інші предмети;

3) пробирайся поповзом або рачки по підлозі під хмарою диму до дверей, але відразу відчиняти їх не треба, бо за ними може бути пожежа;

4) обережно доторкнись до них тильною стороною долоні. Якщо двері, ручки дверей гарячі, за ними пожежа. Не відкривай двері;

5) якщо двері, ручки дверей холодні- пожежі немає, перебирайся до наступної кімнати, але не забувай зачиняти за собою двері. Рухайся тільки поповзом або рачки, щоразу зачиняй за собою двері, спробуй дістатися виходу. По дорозі розбуди усіх, хто є у квартирі, маленьким дітям, літнім або хворим допоможи покинути квартиру, що горить;

6) вибравшись із неї, негайно зателефонуй в пожежну охорону - 101. Диспетчерові чітко назви вулицю, номер будинку, поверх, де відбулася пожежа та поясни, що горить – квартира, горище, підвал, коридор тощо;

7) якщо в будинку є кодовий замок, назви номер коду. Організуй зустріч пожежних і покажи їм найкоротший шлях до будинку. Це прискорить їхнє прибуття до місця події, особливо, коли будинок розташований не на самій вулиці, а вглибині забудови;

8) якщо двері, ручки дверей гарячі і вийти через двері не виходить, закрій щілину під дверима будь-якою тканиною, зроби глибокий вдих, затримай подих, підведися, швидко розкрий вікно й знову присядь навпочіпки (пам'ятай про отруєння димом!). Не відкривай вікно на всю ширину (приплив повітря підсилить вогонь), висунься і кричи: «Допоможіть, пожежа!»;

9) якщо, стоячи біля вікна, ти задихаєшся від диму, знову присядь й глибоко вдихни. Потім підведись й знову клич на допомогу! Намагайся привернути до себе увагу: стукай по жерстяному укусу підвіконня, кинь щонебудь у вікно сусідньої квартири тощо;

10) якщо вікно відкрити не вдається, тоді розбий скло твердим предметом або ударом ноги, але не руками (можна сильно порізатися) і знову клич на допомогу і чекай пожежників;

11) якщо треба пройти через приміщення, яке горить, зніми легкозаймистий одяг і одяг, що плавиться, облийся водою, накрійся мокрою ковдрою, віддихайся, затримай подих і швидко біжи з приміщення;

12) якщо немає можливості вийти з квартири через сходову площадку, то потрібно використати балконні пожежні сходи, а за їх відсутності вийти на балкон або лоджію і кликати на допомогу;

13) якщо загорівся одяг, падай на підлогу і перекочуйся, щоб збити вогонь: якщо є поряд калюжа, сніг – падай туди, ні в якому разі не біжи, це ще більше роздуває вогонь.

3. Якщо пожежа в під'їзді:

1) сміття, залишене в під'їзді – джерело пожежі;

- 2) не погашена сигарета, кинута на підлогу – джерело пожежі;
- 3) захаращувати сходові проходи – заборонено!;
- 4) при виявленні в під'їзді сильного задимлення або джерела вогню:
 - виклич пожежну службу за телефоном 101 і по можливості повідом сусідів;
 - не користуйся ліфтом, якщо вихід на вулицю не можливий, залишайся в квартирі;
 - двері надовго захистять тебе від пожежі, поливай їх із середини водою і закрій мокрою тканиною всі щілини;
- 5) зберігай спокій, пожежні вже поспішають на допомогу.

4. Якщо загорівся ліфт:

- 1) якщо сталася пожежа в ліфті, в кабіні або в шахті з'явився дим, терміново натискай кнопку «Виклик» і повідомляй про це диспетчеру;
- 2) якщо ліфт продовжує рух, не намагайся зупинити його сам, дочекайся поки він зупиниться;
- 3) коли вийдеш з кабіні, спробуй заблокувати двері якимось предметом, для того, щоб ніхто не зміг знову викликати ліфт;
- 4) гасити водою кабінку не можна, ліфт під напругою;
- 5) виклич пожежну службу по телефону 101 і повідом про пожежу мешканцям будинку;
- 6) якщо ліфт зупинився між поверхами(це може статися через займання і коротке замикання), роби все можливе, щоб тебе почули. Намагайся за допомогою підручних предметів (ключі, парасолька) розсунути двері ліфта, щоб було легше дихати. Не намагайся покинути ліфт самотійно, він може поїхати;
- 7) щоб не задихнутися димом, закрій рот і ніс хусткою або рукавом одягу, якщо з собою є вода або інша рідина, яка безпечна для дихання, змочи нею хустку або рукав.

5. Якщо пожежа на вулиці:

- 1) на вулиці категорично забороняється підпалювати суху траву, опале листя або тополиний пух. Часто в результаті таких дій вогонь перекидається на рослини, що обвивають балкони і по ним піднімається з перших до останніх поверхів, знаходячи на кожному балконі додатковий горючий матеріал, йдучи в житлові квартири і знищуючи все на своєму шляху;
- 2) при невеликому вогнищі загоряння спробуй збити полум'я сирими гілками або засипати землею;
- 3) не намагайся загасити вогонь ціною свого здоров'я і життя, покинь місце пожежі, виклич пожежну службу по телефону 101.

6. Перша допомога при опіках:

- 1) посади або поклади постраждалого;
- 2) обливай місця опіків великою кількістю води (15 хвилин і більше, але будь обережний, щоб не переохолодити постраждалого, особливо взимку);

3) якщо є можливість, то зніми з уражених місць, поки не утворились набряки, каблучки, годинники, паски, ремні, взуття. Якщо вже набряки утворилися, не займай їх;

4) знімати предмети одягу, які згоріли або ще тліють, можна лише тоді, коли вони не пристали до уражених місць постраждалого;

5) усі опіки необхідно захистити, прикриваючи їх чистою тканиною без ворсу (простирадло або наволока);

6) виклич швидку медичну допомогу за телефоном 103.

Запам'ятай:

- не чіпай нічого, що пристало до місця опіку;
- не змащуй опіки ніякими кремами, лосьйонами, оліями або маслами;
- не проколюй пухирі.

7. Що забороняється робити під час пожежі в квартирі, будинку:

1) не можна відкривати вікна і двері: приплив свіжого повітря підтримує горіння. Розбивати вікно потрібно тільки в тому випадку, якщо збираєтесь з нього вискочити (якщо поверх невисокий) і коли кличете на допомогу;

2) не можна гасити водою електроприлади, включені в мережу;

3) не можна ходити в задимленому приміщенні в повний зріст, дим завжди накопичується у верхній частині кімнати або будівлі, тому краще пригнутися або лягти на підлогу, закривши ніс і рот хусткою;

4) у задимленому під'їзді рухатися, тримаючись за поручні, вони можуть привести в глухий кут;

5) не можна під час пожежі в під'їзді, в квартирах заходити в ліфт (він може вимкнутися в будь-який момент і ти потрапиш в пастку);

6) не можна ховатися під час пожежі під диван, в шафу, від вогню і диму сховатись неможливо;

7) не можна боротись з вогнем самотійно, не викликаючи пожежників.

8) не можна стрибати з вікон, якщо вони вище 1 поверху (такі стрибки частіше всього закінчуються смертельно);

9) не можна спускатися по водостічних трубах і стояках або за допомогою простирадл і мотузок (в тебе нема для цього сил і спеціальних умінь);

10) не можна бігти, якщо загорілась одежа;

11) не знімай самотійно одяг з обпалених ділянок тіла;

12) не змащуй опіки ніякими кремами, лосьйонами, оліями або маслами.

3.7. ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ ВДОМА ТА НА ВУЛИЦІ

1. Правила поведінки вдома та на вулиці:

1) надворі поведься спокійно й уважно. Боязкі, полохливі люди надворі привертають до себе увагу зловмисників. Спокійний погляд, упевнена хода – своєрідний захист від зловмисників;

2) нахабна і самовпевнена поведінка надворі провокує хуліганів, які тільки й шукають приводу до когось причепитися;

3) перебуваючи на вулиці, в транспорті, не відволікайся на слухання музики в навушниках – це небезпечно для твого життя та ще й приваблює грабіжників;

4) якщо ти залишився вдома без дорослих, нікому чужому не відчиняй двері;

5) на питання незнайомих людей, чи є тато та мама, краще відповідай, що батьки зараз відпочивають;

6) на телефонні дзвінки з питанням, чи є батьки вдома або коли вони повернуться з роботи, відповідай, що вони зараз зайняті й запитай, коли й кому зателефонувати;

7) ніколи не запрошуй додому малознайомих хлопців і дівчат;

8) не хвались перед людьми тим, що у вашій квартирі є дорогі речі, такі як відеоапаратура тощо;

9) не носи із собою великі суми грошей, а якщо таке станеться - не хвались цим;

10) познайоми своїх друзів із батьками;

11) не лякайся, коли, знаходячись у квартирі, почувеш, що хтось намагається відчинити входні двері, голосно запитай: «Хто там?». Якщо двері продовжуватимуть відчиняти, викликай міліцію за телефоном 102 та вкажи точно адресу. Потім з балкону чи вікна голосно клич на допомогу;

12) виходячи з дому, не забувай зачинити балкон, кватирки, особливо якщо живеш на нижніх поверхах. Не залишай у дверях записок, бо це привертає увагу сторонніх людей;

13) будь уважними із ключами від квартири, не залишай їх у поштовій скриньці та в інших місцях. У випадку пропажі ключів відразу сповісти батьків, щоб замінити дверні замки;

14) на вулиці будь уважним. Переходь проїзну частину тільки на зелений сигнал світлофора або по пішохідному переходу. Пам'ятай, що водій не завжди може попередити біду, якщо ти порушив правила вуличного руху;

15) не сідай до незнайомих в автомобіль, щоб покататися, якщо навіть дуже хочете або запізнюєшся;

16) якщо незнайомці запросили тебе послухати музику, подивитися фільм, погратися із собакою (може бути будь-яка інша пропозиція) - не поспішай погоджуватися, перш ніж це зробити, спитай у батьків або вчителів.

17) не заходь в ліфт з незнайомими людьми без батьків;

18) якщо у дворі або біля школи хлопці вимагають гроші, негайно звертайся до дорослих і по можливості до поліції;

19) не розмовляй на вулиці з п'яними, навіть знайомими людьми, бо п'яна людина сильно змінюється, її вчинки можуть бути непередбачуваними та жорстокими;

20) якщо відчуваєш, що тебе переслідують, зайди до магазину або іншої установи. Можна попросити працівника цієї установи провести тебе додому;

21) перебувай подалі від тих, хто влаштовує бійки, не бери участі в суперечках дорослих і не провокуй словами чи діями агресивну поведінку;

22) будь уважним, оглядай і перевіряй, чи не слідує за тобою хтось під час проходу провулків, підземних переходів, між домами й тунелями. Якщо за тобою хтось іде, зупинись й відійди в сторону, щоб переслідувач пройшов повз тебе;

23) повертайся додому завидна, а не ходи один в темний час доби та в малолюдних місцях;

24) рухайся освітленими вулицями, бажано в натовпі людей;

25) вибирай безпечний маршрут: уникай пустирів, парків, стадіонів, темних дворів, підворіть, тунелів;

26) не провокуй нападника: ввечері не гуляй в дорогих прикрасах, не носи із собою і не витягуй при сторонніх людях гроші;

27) не відчиняй двері незнайомим, навіть якщо вони назвалися представниками поліції, якщо говорять, що принесли телеграму, хочуть перевірити показники електролічильника, справність газових приладів чи водогону;

28) якщо незнайомі люди просять тебе про термінову допомогу (викликати «швидку допомогу», поліцію, перекрити гарячу воду) попроси прийти з сусідами, яких ти знаєш та подзвони батькам;

29) не спокушайся на заклик по мобільному телефону «проголосуйте за улюбленого артиста», такий дзвінок або SMS будуть дуже дорого тобі коштувати;

30) не реагуй на інформацію про перемогу в якомусь конкурсі номерів телефонів, автомобілів чи ще чогось; не відправляй SMS, не дзвони на різні; «секретні номери», не пересилай невелику суму, щоб підтвердити свій номер телефону як номер переможця – це все вимагання коштів;

31) не замовляй нічого за пропозиціями реклами на телевізорі за коротким номером – це теж вимагання грошей;

32) не повідомляй інформацію про себе та своїх рідних; якщо прийшло підозріле SMS, викликає незнайомий номер, одразу повідомляй дорослих;

33) не телефонуй за домашнім телефоном, якщо з телевізора тобі пропонують подзвонити і дати відповідь на просте питання – може в кінці місяця прийти великий рахунок;

34) не заходь на підозрілі сайти, якщо про це попереджає захист комп'ютера;

35) не повідомляй логіни чи паролі до поштової скриньки – це як ключі від квартири;

36) не зустрічайся ніколи з інтернет-знайомими наодинці, без попередження дорослих, у безлюдних місцях;

37) про випадки надходження на твою адресу неприємної інформації обов'язково повідомляй дорослих;

38) не занурюйся у віртуальний світ Інтернету надовго – це шкодить здоров'ю: болять очі, перестаєш рухатися, пропадає «живе» спілкування, з'являються психічні розлади.

2. Правила поведінки в натовпі:

- 1) одягайся на концерти, свята так, щоб речі не заважали тобі почуватися вільно: довгі шарфи, хустки, намисто, ланцюги можуть затягнутися і зачепитися; вузькі штани, високі підбори заважають легко рухатися; сумка з довгою ручкою може затиснути в натовпі і ти впадеш;
- 2) під час участі в масовому заході не кричи, не свисти, не бігай, не стрибай, створюй небезпечну ситуацію для здоров'я;
- 3) якщо побачив збуджених глядачів (під впливом алкоголю, наркотиків) відійди від них надалі або покинь захід, щоб не стати жертвою насильства;
- 4) не провокуй оточуючих на агресивну поведінку рухами та словами.
- 5) не підходь близько до сцени, не залишайся у проходах, на входах і виходах;
- 6) прийди раніше, займи зручне та безпечне місце;
- 7) зверни увагу на запасний та аварійний вихід, уяви як до них дістатися з твого місця;
- 8) після заходу не поспішай до виходу;
- 9) якщо в натовпі у тебе щось упало, не піднімай;
- 10) у натовпі рухайся у тому ж напрямку і з такою ж швидкістю, як і всі;
- 11) якщо хтось намагається протиснутися вперед, краще пропусти, щоб під натиском не впасти;
- 12) тримайся подалі від стін, колон, скляних вітрин, щоб тебе не притиснули до них і ти не постраждав;
- 13) не тримай руки у кишенях, а зігни руки в ліктях і притисни їх до тулуба;
- 14) намагайся переміститися ближче до краю натовпу, де людей менше і рух повільніший;
- 15) якщо ти впав: спробуй якомога швидше піднятися, стань на п'яти або носки і різко випрямляйся; якщо не можеш встати, згорнися клубочком, захисти голову руками;
- 16) не ходи на мітинги протесту, там може бути дуже небезпечно.

3. Як захистити себе від нападника.

- 1) при загрозі нападу: здіймай галас, кричи, клич на допомогу, а також сміливо застосовуй засоби самозахисту;
- 2) якщо грабіжник погрожує і поруч нікого немає, спокійно віддай годинник, мобільний телефон, гаманець, коштовності, сумочку. Віддай все – життя цінніше! Роби це спокійно, без різких рухів;
- 3) при намаганні тебе задушити: хапай нападника за волосся, вуха, бий по очах, кусай, тягни за все, що зможеш вхопити, не шкодуючи сил;
- 4) якщо під рукою виявився якийсь предмет: олівець, кулькова ручка, викрутка, запальничка, ключі – пускай їх у хід, колючи ними у відкриті місця на тілі нападника.

Запам'ятай:

- у небезпечних ситуаціях перемагає не сильніший, а той, хто більше прагне зберегти своє життя;
- за будь-яких обставин не втрачай самоконтроль і не панікуй.

4. Відповідальність за правопорушення:

1) не вчиняй дії, що можуть призвести до правопорушень. Неповнолітніми у кримінальному праві вважаються особи до 18-ти років. За злочини, вчинені після настання 14-річного віку, неповнолітні підлягають кримінальній відповідальності: позбавлення волі неповнолітньому може бути призначене строком до 10-ти років ув'язнення. Найбільш суворим примусовим заходом виховного характеру є направлення до спеціальних навчально-виховних установ, що здійснюється примусово, незалежно від бажання неповнолітнього чи його батьків;

2) батьки неповнолітніх, які не займаються вихованням своїх дітей, підлягають адміністративному штрафу в розмірах, передбачених відповідною статтею Карного кодексу України;

3) всеукраїнські гарячі лінії підтримки дітей та молоді України:

- Всеукраїнська лінія «Телефон довіри»: 800-500-21-80;

- Національна гаряча лінія з питань попередження насильства над дітьми та захисту прав дітей: 500-500-33-50 (у межах України дзвінки безкоштовні).

3.8. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ЩОДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ, ТРАВМУВАННЯ, ОТРУЄННЯ, ЗАХВОРЮВАНЬ

1. Перебуваючи на подвір'ї, вулиці:

1) пересувайся (йди) спокійно, обережно;

2) дивись під ноги, щоб не впасти в яму чи відкритий каналізаційний люк;

3) не підходь до обірваних, обвислих проводів або проводів, що стирчать, а особливо, якщо від них іде гудіння – ці проводи можуть бути під високою напругою;

4) якщо ти дізнався, що друзі пішли гратися у небезпечне місце або людина потрапила в небезпеку, негайно повідом про це батьків або дорослих;

5) вчися відмовлятися від небезпечних пропозицій сам та відмовляти від цього друзів;

6) не підходь до електрощитових, навіть якщо на них відсутній знак «Не влізай, уб'є!»;

7) не залазь на стовпи з високовольтними проводами – можна отримати удар електрострумом на відстані 5 метрів.

2. Якщо відпочиваєш на дитячому, спортивному майданчику:

1) перевір, щоб гойдалки, атракціони, турніки та інші прилади були міцно закріплені та справні;

2) не розгойдуйся сильно сам та інших, щоб не впасти і не отримати травми;

3) під час рухливих та спортивних ігор веді себе спокійно, не штовхайся, не кричи, виконуй правила.

3. Граючи біля будівель:

1) не можна перебувати біля будівлі, майданчиків, кар'єрів, зруйнованих будівель, бо можуть впасти незакріплені будівельні матеріали; в кар'єрах обрушитися земля, пісок та інше;

2) не виходь на дах будівель, щоб не впасти з висоти;

3) не спускайся в підвали будівель, підземні ходи, бомбосховища, катакомби - там можуть бути небезпечні предмети, отруйний газ, сміття.

4. Якщо перебуваєш біля відкритого вікна:

1) не перехиляйся через вікно, бо можеш впасти;

2) для того, щоб помити вікно, не ставай на підвіконня;

3) мий вікно тільки в присутності дорослих;

4) коли ти йдеш по сходах, не перехиляйся через перила, парапети, щоб не впасти з висоти;

5) не грайся там, де грають ті, хто вживає алкоголь і наркотики, там люди небезпечні для тебе.

5. Щоб не отримати отруєння.

1) не вживай алкоголь, тютюнові вироби, наркотичні засоби, стимулятори;

2) не вживай в їжу гриби, особливо якщо ти не знаєш хто їх збирав і в якому місці. Вживай ті гриби, які продаються в магазинах;

3) не пробуй на смак, не нюхай незнайомі рослини чи паростки квітів, кущів, дерев;

4) не вживай в їжу несвіжі м'ясні, ковбасні, рибні, молочні продукти;

5) не переїдай;

6) не вживай в їжу продукти, які:

а) мають неприємний запах;

б) продукти зі здутих консервних банок;

в) продукти, в яких закінчився термін придатності;

7) овочі, фрукти, ягоди, перед вживанням, ретельно промивай проточною водою.

6. Правила особистої гігієни:

1) умивайся вранці і ввечері, використовуючи засоби особистої гігієни;

2) двічі на день чисти зуби;

3) щодня одягай чисту білизну і змінюй шкарпетки;

4) завжди мий руки з милом:

- перед приготуванням їжі;

- перед вживанням їжі;

- після прогулянки на подвір'ї;

- після кожного відвідування туалету;

- після поїздки у громадському транспорті.

5) регулярно приймай ванну та душ;

6) систематично мий волосся голови;

7) вчасно та акуратно підстригай нігті;

- 8) користуйся одноразовими серветками;
- 9) по мірі забруднення чисти та пери одяг, мий та висушуй взуття;
- 10) перед вживанням овочів, фруктів та ягід ретельно промивай їх водою;
- 11) дотримуйся здорового способу життя:
 - відмовся від тютюнопаління;
 - не вживай складні харчові жири та алкоголь;
 - контролюй свою масу тіла;
 - загартовуй свій організм;
 - профілактично систематично відвідуй лікаря.

7. Якщо ти захворів:

- 1) обов'язково скажи батькам про свій стан;
- 2) якщо дорослих немає поряд, викликай швидку медичну допомогу за номером 103, опиши свій стан, назви свій номер телефону, домашню адресу, прізвище, ім'я;
- 3) не виходь з дому, щоб не заражати інших людей;
- 4) користуйся окремим ліжком, посудом, білизною;
- 5) постійно провітрюй приміщення;
- 6) дотримуйся постільного режиму;
- 7) не вживай самостійно медикаментів, медичних препаратів, не рекомендованих лікарем;
- 8) рідним, які доглядають за хворим, треба одягати марлеву пов'язку;
- 9) щоб не захворіти на педикульоз, необхідно:
 - регулярно мити голову;
 - довге волосся дівчатам бажано збирати в зачіску;
 - не користуйся засобами особистої гігієни (розчіскою) інших осіб;
 - не передавай свої засоби гігієни іншим;
 - не міряй і не носи чужий одяг, головні убори;
 - не передавай іншим дітям свій одяг.

8. Якщо ти зустрівся з собакою:

- 1) обходь місця, де збираються собаки;
- 2) намагайся обійти тварину як можна подалі;
- 3) не загравай, не дратуй (дразни) невідомих собак;
- 4) не тікай, не падай на землю, не махай, не повертайся спиною до собаки – це викликає ще більшу агресію собаки;
- 5) не показуй, що ти боїшся, дивись (витріщи очі) собаці в очі, загарчи або закричи;
- 6) біжи, якщо впевнений де заховаєшся;
- 7) відходь від собаки повільно, ледь помітно, звільни непомітно рукав куртки або жакета, щоб собака могла в нього вчепитися;
- 8) для захисту використовуй все, що є під рукою;
- 9) зроби собаці боляче, бий по носі, лапам, животі, вухам і т.д.;
- 10) бережи свою шию, пахову область, зап'ястя;
- 11) не годуй чужих собак і не чіпай їх під час їжі.

9. Якщо ти побачив місце перебування небезпечних павуків, змій, ос, бджіл:

- 1) не підходь близько до небезпечного місця;
- 2) не махай і не чипай нічого і нікого руками;
- 3) відійди від небезпечного місця як можна швидше;
- 4) терміново скажи про це дорослим.

10. Якщо ти побачив у себе на тілі кліща:

- 1) змасти тіло навколо шкіри ефіром, бензином і паразит може «вийти» самостійно;
- 2) якщо перший спосіб не допоміг;
 - зроби петлю з товстої нитки, накинй її на кліща;
 - поступово, без різких рухів, повертаючи паразита за годинниковою стрілкою, видали його;
- 3) кліща не викидай, поклади в ємкість з кришкою та відвези для проведення аналізів в лабораторію;
- 4) змасти рану розчином йоду або спирту;
- 5) якщо хоботок залишився, звернись і лікарню за допомогою;
- 6) сліди за самопочуттям:
 - якщо піднімається температура до 38-39 градусів;
 - болять м'язи;
 - з'являється нудота;
 - з'являється зростаючий головний біль;
 - на місці присмоктування кліща з'являється почервоніння **терміново** звертайся до лікарні.

11. Що робити при укусах комах, бджіл, ос:

- 1) видали, по можливості, жало разом з отруйним мішечком, підчепивши жало нігтем, пінцетом, голкою;
- 2) промий рану етиловим чи нашатирним спиртом;
- 3) приклей до цього місця шматочок цукру, що допомагає витягувати отруту з ранки і перешкоджає розвитку набряку, або льоду для зменшення болю;
- 4) випий міцного солодкого чаю.

12. Що робити при укусах змій:

- 1) терміново доставити потерпілого до лікарні для введення сироватки;
- 2) зроби так, щоб потерпілий не рухався, оскільки надмірні рухи сприяють швидкому проникненню отрути в кров;
- 3) звільни ноги від взуття, шкарпеток, руки від браслетів, годинників, бо це може призвести до порушення обміну речовин в ураженій ділянці;
- 4) ні в якому разі не відсмоктуй з рани кров, бо через пошкодження слизової оболонки ротової порожнини отрута може швидко потрапити у твою кров;
- 5) дай випити значну кількість рідини (води, кави, чаю).

3.9. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ НА ВОДІ ВЛІТКУ

1. Правила поводження на водоймі:

- 1) щоб безпечно відпочивати влітку на воді обов'язково навчися плавати;
- 2) не перебувай біля водойм (річки, моря, озера) без дорослих, в безлюдному місці, а особливо один;
- 3) не купайся там, де не має підготовлених місць (не обладнаних пляжів): зарослих рослинами берегів, біля обривів, берегів з камінням, біля причалів;
- 4) не запливай за огорожувальні буйки - далі дуже небезпечна глибина;
- 5) не організовуй і не приймай участі в іграх, в яких треба пірнати і захоплювати тих, хто купається;
- 6) не стрибай у воду з місць, які не пристосовані для цього;
- 7) не стрибай у воду в місця, де невідома глибина і не перевірене дно – можеш потрапити на колючі, гострі предмети, заплутатися водоростями та інше;
- 8) не стрибай у воду з човнів, катерів, вітрильників та інших плавучих засобів - можеш потрапити під рухливі механізми;
- 9) якщо використовуєш для плавання надувні матраци, надувні іграшки, камери, не відпливай далеко від берега, не перебувай довго на сонці – надувні предмети вітром легко відносяться далеко від берега і можуть «здутися»;
- 10) не купайся в вечірній час, особливо після заходу сонця - вночі важко знайти людину у воді і допомогти їй;
- 11) під час купання не стрибай, не пірнай, не штовхайся, не тягни товаришів за руки або ноги;
- 12) якщо не маєш добрих тренувань, не бери участі у змаганнях з запливу – скоріше всього, сили ти не розрахуєш;
- 13) не перевтомлюйся та не переохолоджуйся в воді – краще купатися недовго, але часто;
- 14) на березі обов'язково одягни головний убір;
- 15) не перегрівайся на сонці, краще приймай сонячні ванни в тіні, під навісом, саме шкідливе сонце з 10.00 до 16.00 години;
- 16) після тривалого перебування на сонці, жвавих ігор, добре спітнілим, в воду заходь спокійно, поступово і ні в якому разі не пірнай – різке охолодження тіла може привести до зупинки дихання;
- 17) не купайся при сильних хвилях, при штормі: хвилі легко накривають людину з головою і вона тоне;
- 18) якщо відчуваєш себе погано, тобі зле, ні в якому разі не заходь в воду – вода може бути і ворогом;
- 19) бережи навколишню природу: не залишай та не кидай сміття ні на березі, ні в воду.

2. Як допомогти потопуючому.

- 1) якщо ти побачив, що людина тоне, клич всіх на допомогу;
- 2) допомагати потопуючому повинні дорослі, які добре плавають та мають досвід;

3) якщо немає поряд нікого, хто б міг допомогти, спробуй сам, але тільки в тому разі, якщо ти впевнений в своїх силах;

4) знайди будь-який плавучий предмет (краще – рятувальний круг), киньте його так, щоб потопаючий міг за нього вхопитися; краще, якщо прив'яжете до нього мотузку, за яку потім можна підтягнути потопаючого до берега;

5) якщо нещастя трапилось на мілководді, спробуй підійти до потерпілого вбрід, щоб подати рятувальний засіб, але тримай його так, щоб він був між тобою і потерпілим;

6) якщо ти спробуєш підпливати до потопаючого, тримай у себе в руках рятувальний засіб, щоб потопаючий хапався за нього, а не за тебе;

7) якщо ти не впевнений в своїх силах, не ризикуй ні своїм, ні життям потерпілого.

3. Щоб не отримати сонячний або тепловий удар роби так:

1) ходи у кепі з довгим козирком, у сонцезахисних окулярах та в світлому одязі з натуральних тканин;

2) не приймай сонячні ванни на голодний чи повний шлунок;

3) перебувай переважно у затінку;

4) засмагай вранці до 11 години або після 16 години ввечері;

5) користуйся захисними кремами;

6) пий у спеку до 2 літрів води, не пий солодкі газовані напої- вони спричиняють набряки, молоко- посилює спрагу;

7) умивайся кілька разів на день.

4. Допомога при тепловому чи сонячному ударі:

При появі у людини перших ознак сонячного та теплового удару (різка втома, слабкість, головний біль, запаморочення, біль у ногах, спині, нудота, блювота, шум у вухах, потьмарення в очах, посилене дихання, кровотеча з носа, а, можлива, втрата свідомості) потрібно невідкладно надати першудомедичну допомогу, без якої людина може загинути в найближчі години від зупинки дихання та кровообігу:

1) перенеси потерпілого в прохолодне місце, поклич дорослих;

2) дай вдихнути, якщо є під рукою, нашатирного спирту з вати;

3) зніми зайвий одяг;

4) змочуй обличчя прохолодною водою, поклади холодний компрес (вологу серветку) на голову;

5) виклич швидку допомогу за телефоном 102.

3.10. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ В ЛІСІ ТА ПАРКУ

1. Правила поведінки:

1) не ходи в ліс один без супроводу дорослих;

2) у дощову або похмуру погоду краще залишайся вдома;

3) не бери з собою зайвих речей, але обов'язково візьми питну воду;

4) одягни зручний одяг та взуття, щоб вони відповідали місцевості і погоді (в лісі погода може швидко змінюватись);

- дітям краще одягнутись в яскравий одяг, він буде помітний, у разі їх розшуку;

- взуття вдягни повністю закрите (резинові чоботи, черевики), щоб в них заправити штани; це захистить тебе від укусів змій та комах;

- одяг теж повинен закривати руки, ноги, шию, щоб вберегти тебе від попадання кліщів;

- на голову одягни головний убір, але без широких полів;

5) щоб не загубитися у лісі:

- перебуваючи в лісі, перегукуйтесь, плескайте в долоні;

- прогулюючись лісом, тримай в полі зору дорослих, друзів;

- якщо тебе щось зацікавило, скажи про це дорослому і разом знайомтесь з невідомим;

- намагайся запам'ятовувати свій шлях або роби для себе помітки.

6) пробирайся через кущі і зарості обережно, плавно розсуваючи гілки і плавно опускаючи їх;

7) тримайся подалі від диких тварин, особливо від їхніх дитинчат – поруч із ними обов'язково будуть дорослі тварини. Небезпечним може виявитись не лише вовк або дикий кабан, але й олень, лось, лисиця;

8) уважно дивись під ноги, обдивляйся впалі дерева та колоди, перед тим, як сісти відпочити – там можуть бути змії;

9) не зривай і топчи рослини;

10) у лісі ходи стежинами і доріжками. Пам'ятай: у траві і лісовій підстилці мешкає багато маленький тварин, яким можна навмисно нашкодити;

11) не шуми. Крик і гучна музика лякають лісових мешканців, і вони можуть покинути свої житла;

12) не лови метеликів. Вони прикрашають природу і запилюють рослини;

13) не руйнуй мурашники. Мурашники-санітари лісу, вони не дають сильно розмножуватись комахам-шкідникам;

14) не чіпай пташині гнізда. Якщо побачив гніздо з яйцями або пташенятами, то постарайся тихо піти. Пам'ятай: потривожені птахи можуть покинути гніздо;

15) не рви павутину, краще простеж як павук полює;

16) не чіпай плазунів, вони невід'ємна частина лісового середовища;

17) не знищуй неїстівні гриби, вони є їжею для деяких диких тварин;

18) не лови диких тварин та не забирай їх додому, вони не виживуть у домашніх умовах, бо їх дім-ліс, поле;

19) не засмічуй малі річки та джерела, від них починаються великі річки, озера, моря.

2. Якщо ти заблукав:

1) пригадай останню прикмету, на яку ти звернув увагу (повалене дерево, зламана гілка) і спробуй знайти до неї дорогу;

2) прислухайся, можливо твої друзі або дорослі зовсім поруч;

3) пам'ятай: мурашники завжди розташовуються з південного боку дерева, пенька або куща, а моху найбільше з північного боку. Але щоб

скористатися цими прикметами, треба звернути увагу, у якому напрямі ти йшов з самого початку;

4) якщо орієнтирів немає, залізь на найвище дерево – погляд з висоти допомагає краще зорієнтуватися і гукай на допомогу;

Пам'ятай: діти не будуть покарані за те, що заблукали. Були випадки, коли діти ховалися від шукачів, бо боялися бути покараними.

3. Про багаття (вогнище) в лісі:

Краще для лісу, тварин, безпечніше для людей багаття взагалі не розпалювати, але якщо вже вирішив це зробити, то:

- 1) вибери місце для багаття, краще, якщо це спеціально відведене місце;
- 2) перш ніж розпалювати багаття, вирий невелику яму і в ній розклади багаття або біля річки чи якоїсь водойми;
- 3) багаття не повинно бути занадто великим, полум'я може пошкодити дерева та кущі, які ростуть поблизу, а також може виникнути пожежа;
- 4) не можна розводити багаття під кронами дерев, на сухій траві, у хвойному лісі, у вітряну погоду, бо це може привести до пожежі;
- 5) ніколи не залишай палаюче багаття без догляду;
- 6) не мий брудний посуд в річці, особливо з використанням миючих засобів. Сполосни його принесеною на берег водою і вилий брудну воду під кущ. Остаточного посуд краще помити вдома;
- 7) після відпочинку ретельно загаси багаття, поливши його водою та засипавши ямку землею;
- 8) не залишай непогашене вогнище;
- 9) не спалюй сміття і відходи, але і не залишай їх у лісі;
- 10) залишки продуктів харчування закопай у лісі, використані пластикові пакети, пляшки, скляний посуд забори із собою і викинь у контейнер для сміття;
- 11) знай, що папір розкладається за 1-2 роки, поліетилен - 10 років, пластик - 40 років, консервна банка - 80 років; скло - більше 1000 років.

4. Якщо в лісі, парку почалася пожежа:

- 1) якщо полум'я не сильне, можна спробувати погасити його зламаними гілками, маленьким деревцем чи навіть курткою;
- 2) тліючу траву можна затоптати ногами або засипати землею, а після цього обкопати згоріле місце смугою завширшки півметра;
- 3) але якщо полум'я розгорілось і ти бачиш, що не можна з ним впоратись, швидко тікай, щоб захиститись від пожежі;
- 4) тікати від полум'я пожежі треба в той бік, звідки дує вітер, щоб полум'я не наздогнало нікого. Біжи туди, де є відкриті ділянки, водойми;
- 5) будь обережний у місцях, де є високі дерева, вони можуть зламатися і травмувати людей.
- 6) для того, щоб захиститись від чадного диму, потрібно прикрити рот і ніс хустинкою, одягом, якоюсь тканиною і дихати через них;
- 7) коли вийдеш із лісу, негайно повідом пожежну службу за номером 101 про пожежу або повідом дорослих.

5. Перша допомога постраждалому від пожежі:

- 1) якщо людина вчаділа від диму, допоможи їй відійти в безпечне місце, де немає диму, посади або поклади її так зручно, щоб вона могла віддихатись;
- 2) якщо є незначні опіки, потрібно їх охолодити під струменем води і тримати, поки не зтихне біль;
- 3) не можна змащувати місце, яке обпекли, кремом, спиртом, одеколоном тощо;
- 4) на сильні опіки треба покласти стерильну марлеву серветку і якнайшвидше звернутись до лікаря.

Пожежа може бути дуже небезпечною. Тому до лісу ходити потрібно у супроводі дорослих і ніколи не відходити від них.

6. Чого не можна робити в лісі, парку:

- 1) пити воду з річок та озер. Найбільш надійні джерела води – струмки. Але краще брати воду з собою. Поблизу місць, де ти побачиш мертвих рибу чи тварин, взагалі не можна навіть мити руки;
- 2) затримуватися біля поламаних дерев. Вони спираються одне на одне і можуть впасти, особливо під час вітру;
- 3) ходити біля болота. Болотною водою також не можна користуватись. Поблизу болота, як правило, водиться багато гадюк;
- 4) контактувати із дикими тваринами. У людей і тварин (олень, лисиця) близько 150 спільних хвороб. Тварини нападають на людину, якщо вони поранені, перелякані несподіванкою або захищають своє потомство. При явно агресивному поведженні тварин, можна використовувати, як засіб захисту, вогонь або стукати палицею об дерево;
- 5) залишати їжу у наметі або поряд із місцем вашого відпочинку;
- 6) ховатися під високими деревами та залишатися на галявині під час зливи з блискавкою, бо блискавка може вдарити в найвище місце;
- 7) збирати незнайомі рослини і гриби;
- 8) брати в руки незнайомі предмети, так як вони можуть бути вибухонебезпечні, у разі виявлення вибухонебезпечних предметів, слід негайно повідомити про це дорослих;
- 9) знімати взуття і ходити по лісі босоніж;
- 10) купатися в річках, озерах водосховищах без нагляду дорослих;
- 11) відвідувати ліс, парк під час грози, дощу, туману і в темний час доби.
- 12) відвідувати ліси, парки в період найбільшої активності кліщів (травень, червень);
- 13) після відвідування лісу або парку обережно перевір себе на наявність кліщів.

3.11. ПРАВИЛА БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ГРОЗИ

Вдома:

- закрій вікна і кватирки;
- відійди від вікна, не роби протягу;
- не торкайся водопровідних кранів і батарей;

- відключи від електрики телевізор, комп'ютер і інші електроприлади;
- намагайся знаходитись подалі від електричних розеток;
- не розмовляй ні по мобільному, ні по стаціонарному телефону;
- не топи в цей час камін або піч.

В місті:

- сховайся в магазин або житловий будинок;
- не ховайся в зупинках автотранспорту;
- якщо сховатися нема де, знайди невисокі насадження, заховайся під або біля них сівши навпочіпки;
- мобільний телефон відключи негайно.

У лісі:

Блискавка б'є в високе дерево або, рідше, в галявину:

- заховайся між низькорослими деревами з густими кронами і подалі від високих дерев;
- тримайся подалі і від дерев, в яких вже попала блискавка, таке місце може ще раз притягнути блискавку;
- сиди в позі «ембріона» - спина зігнута, голова опущена на зігнуті в колінах ноги і передпліччя рук, ступні ніг зімкнуті разом;
- намети, палатки розбивати краще на невеликій галявині в середньолісі, а не на відкритій галявині.

В полі:

- намагайся укритися в лісі, селі, але не біля одиноких дерев;
- сядь ближче до землі, (піщаний та кам'яний ґрунт безпечніші, ніж глинисті);
- не можна: - швидко переміщатися;
- ховатися в копиці сіна, під одинокі або острівці дерев;
- не торкайся їх руками та частинами тіла.

На річці:

- не лізь у воду;
- не ховайся в заплавах кущах і під деревами;
- якнайшвидше (але не бігом) ховайся в лісі, в селі.

Ти в автомобілі:

- якщо ти в машині, закрій вікна і чекай;
- не торкайся до металевих предметів (ручок дверей та іншого), мобільний телефон відключи.

Ти на велосипеді:

- зупинись, залиш велосипед і заховайся від нього на відстані 30м.

В полі, в поході:

- всі металеві предмети (ножі, сокири, лопати, посуд) треба скласти в 15-30 м від людей;
- поклади під себе теплоізолюючий килимок, надувний матрац, ялинове листя, в крайньому випадку каміння, мотузки, одяг, взуття;
- сиди в позі «ембріона»;

- тіло повинно мати як найменший контакт з землею, мокрий одяг заміни на сухий;
- багаття загаси, бо дим – провідник електрики;
- членам туристичної групи краще розійтися в різні сторони, йти спокійно, не бігти і не метушитися.

3.12. ПРО БЕЗПЕКУ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

1. Небезпечні ситуації, у які можуть потрапити учні (вихованці) у мережі Інтернет:

1) доступ до сайтів, що не призначені для перегляду дітьми, які зображують насильство, аморальність, агресію, викликаючи тим самим почуття ненависті у дитини;

2) контакти з незнайомими людьми через чати, системи миттєвих повідомлень, електронну пошту для того, щоб дізнатися у дитини інформацію особистого характеру про неї та її сім'ю або щоб вербувати дитину та її друзі для розповсюдження екстремізму, розпалюванню міжнаціональної ворожнечі тощо. Оскільки реєстрація в Інтернеті проходить анонімно, учні (вихованці) можуть спілкуватись із небезпечним співбесідником. Деякі особи мають психічні відхилення, що може спричинити моральну шкоду дитині через Інтернет, а, інколи, в приватній зустрічі, і фізичну;

3) надання інформації особистого характеру, коли дитину можуть умовити надати інформацію про себе: ім'я, прізвище, адреса, вік, фотокартка та ін.) та про членів своєї сім'ї. Такі дані дитина може надавати тільки за згодою батьків;

4) зараження комп'ютера різного роду шкідливим програмним забезпеченням, що може призвести до крадіжки ідентифікаційних даних або ж встановлення botnet клієнтів для подальшого використання комп'ютера без відома жертви;

5) питання, пов'язані з покупками та фінансовими витратами, коли дитина може зробити покупку без відома дорослих;

6) показ рекламних банерів, які можуть зображати матеріали не призначені для дитини, а також здійснювати провокацію користувача на перехід на сайти-рекламодавців.

2. Правила безпеки в мережі Інтернет:

1) завжди став питання батькам про незнайомі тобі речі в Інтернеті. Вони детально розкажуть, що безпечно робити, а що може завдати шкоди;

2) створи свій особистий медіа простір, аби лише друзі могли бачити твій профіль та контент;

3) не розміщуй особисту інформацію в Інтернет мережі: номер твого мобільного телефону, адресу електронної пошти, домашню адресу і твої фотографії, фотографії членів твоєї родини або друзів;

4) ні в якому разі не розповідай про себе незнайомцям, де і з ким ти живеш, в якій школі навчаєшся, номер телефону повинні знати виключно твої друзі і рідні;

5) не надсилай свої фотографії людям, які тобі зовсім незнайомі. Не можна, щоб зовсім сторонні люди бачили твої фотографії, фотографії друзів або родини;

6) не надавай нікому, крім батьків, свої паролі, навіть найближчим людям, друзям;

7) не приймай дружніх запрошень у соціальних мережах від незнайомців;

8) не розголошуй свій щоденний розклад уроків та справ;

9) не розповідай нікому, коли тебе або родичів немає вдома;

10) не публікуй фото дорогих речей, що є у твоїй домівці або у твоєму користуванні;

11) реєструючись на різних сайтах, намагайся не вказувати особисту інформацію, тому що вона може бути доступна абсолютно незнайомим людям;

12) не використовуй функції соціальних мереж, які автоматично показують твоє місце перебування;

13) переконайся, щоб без твого відома фото не потрапляли в iCloud або GoogleFoto;

14) не відкривай вміст додатків або не переходь за посиланням, не вивчивши всіх деталей. Часто адреса відправника містить помилки в назвах, а посилання мають неправдоподібний вигляд;

15) користуйся веб-камерою виключно для спілкування з друзями, вчителями. Слідкуй, щоб сторонні тобі люди не могли бачити твою розмову, тому що її можна записати;

16) небажані листи від незнайомців називаються «Спам». Якщо ти раптом отримав такий лист, ніколи не відповідай на нього. Якщо ти відповіси на такий лист, людина, яка відправила його, знатиме, що ти використовуєш свою електронну поштову скриньку і буде продовжувати надсилати тобі спам;

17) не можна відкривати файли, отримані від невідомих тобі людей. В файлах можуть знаходитися віруси або фото / відео з «агресивним» змістом;

18) якщо отримав листа з неприємним і образливим для тебе вмістом або хто-небудь веде себе по відношенню до тебе неналежним чином, обов'язково повідом про це дорослому;

19) ніколи не додавай незнайомих тобі людей у свій список контактів в Instantmessaging (Viber, Messenger, Direct і т.д.);

20) не забувай, що віртуальні друзі і знайомі можуть бути не тими насправді, за кого себе видають. Ніколи не зустрічайся в реальності з людьми, з якими познайомився в мережі Інтернет без супроводу батьків, знайомих дорослих. Якщо віртуальний друг насправді той, за кого себе видає, він з розумінням поставиться до твоєї турботи про власну безпеку;

21) не зашкоджуй та не заважай іншим користувачам Інтернету. Не вчиняй протизаконні дії;

22) критично стався до інформації отриманої в Інтернеті;

23) під час спілкування в Інтернет мережі, завжди будь доброзичливим до інших людей. Не можна писати грубі слова, оскільки читати грубості так само неприємно, як і чути. Ти можеш випадково образити людину;

24) не занурюйся у віртуальний світ Інтернету надовго – це шкодить здоров'ю: болять очі, перестаєш рухатися, пропадає «живе» спілкування, з'являються психічні розлади.

РОЗДІЛ IV

ВИМОГИ БЕЗПЕКИ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ЛІТНІХ КАНІКУЛ

1. Учень (вихованець) разом з батьками повинен заздалегідь приготувати до початку навчального року шкільне приладдя, одяг для шкільних занять та інше.

2. Якщо після канікул через поважні причини або сімейні обставини не можеш вчасно приступити до навчальних занять, то завчасно повідом про це класного керівника або вихователя та надай заяву від батьків чи медичну довідку з поясненням причин відсутності на заняттях.

РОЗДІЛ V

V. ВИМОГИ БЕЗПЕКИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

1. У разі виникнення будь-якої надзвичайної ситуації (погіршення самопочуття, травма, страх, розгубленість, пожежа, відключення електроенергії та інше):

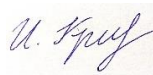
- скажи, зателефонуй батькам, дорослим;
- не панікуй, не кричи, не метушись;
- уважно дивись та слухай команди дорослих, чітко і спокійно їх виконуй;
- якщо можеш допомогти дорослим, запропонуй.

2. Запам'ятай та запиши номери телефонів служб екстреної допомоги:

- **101 - пожежна охорона;**
- **102 - поліція;**
- **103 - швидка медична допомога;**
- **104 - газова служба;**
- **або єдиний номер 112, на який можна телефонувати, щоб не набирати окремо 101, 102, 103 і 104 . Ця служба 112 пристосована для людей з порушенням слуху чи мови, адже щоденно там працюють перекладачі жестової мови.**
- **116, 111 або 0 800 500 225 - Всеукраїнська лінія «Телефон довіри»;**
- **116, 123 або 0 800 500 335 - Національна гаряча лінія з питань попередження насильства над дітьми та захисту прав дітей (у межах України дзвінки безкоштовні).**

ПОГОДЖЕНО

Заступник директора з навчальної роботи

Ірина КИТМАНОВА